

ZEN

ЉУБОМИР МИЦИЋ

УРЕДНИК

DIRECTEUR

LIOUBOMIR MITZITCH

САДРЖАЈ

ЉУБОМИР МИЦИЋ / РЕЧИ
У ПРОСТОРУ — F. R. BEHRENS
SPRUNG AUS DEM FENSTER — СЕРТИЈЕ
ЈЕСЕНИН / ПРЕОБРАЖЕЊЕ — Ф. Т. МАРИ
НЕТИ / ОНИ ЋЕ ДОЋИ — IVAN GOLL / НАДРЕА-
LIZAM I ALOGIKA DRAME — В. ПОЉАНСКИ / ПУТ У БРА-
ЗИЛИЈУ — STEVAN ŽIVANOVIĆ / VOLEM VOLA ŠIROKIH RO-
GOVA — MESTER JÁNOS / 1922 — EVENIJE DUNDEK / ALIHAM-
BRA — JEAN EPSTEIN / LE BEL AGONISANT — ADOLF HOFF-
MEISTER / ŠEST BASNI — GEORG KAISER / DRAMA — U. L.
UMETNOST I IZLOŽBE U RUSIJI — **MAKROSKOP** BEŠE
И ЊЕГОВ ПРОГРАМ — A CHRONACHE D' ACTUALITA-
"DADA-JOK, — JUBILARNI "MA" — RUSKO MO-
DERNO VEČE — OD UREDNIŠTVA —
REPRODUKCIJE / LOUIS LOZO-
WICK / RUSKA CRKVA — FRANZ
BRONSTERT / BERGARBEITER

SOMMAIRE

19

MAJ

22

ZENIT

Međunarodni časopis za novu umetnost.
Izlazi jedamput mesečno na zaprepaštenje sviju Srba
Hrvata i Slovenaca.

Prvi balkanski časopis u Evropi i prvi evropski
časopis na Balkanu koji stvara i određuje novi umetnički
smer: Zenitizam.

Jedini časopis u istočnoj i zapadnoj Evropi koji donosi
neobjavljene priloge najmodernijih svetskih pesnika i
umetnika u originalu sviju jezika na globusu.

Rukopise ne vraća.

Honorare ne plaća.

Rukopisi (naročito stranih jezika) koji nisu pisani pisa-
čim strojem ne ulaze u obzir radi štamparskih poteškoća.

Preštampavanje, prevođenje, prepisivanje i prepe-
vavanje nipošto nije dozvoljeno bez prethodne dozvole.
Sve rukopise, pisma i ostalo što se tiče revije „Zenit“
treba isključivo slati na adresu gospodina urednika: Lju-
bomir Micić, Zagreb, Jugoslavija, Starčevićev
trg 10.

Redakcija i administracija „Zenita“ prima svakodnevno
samo od 2—4 sata po podne.

ABONNEMENT — seulement par an: France 30 Fr
(3 Fr.) — Allemagne: 200 M (20 M) — Italie: 30
Lire (3 L) — Amérique: 10 Dol. (1 Dol. — Tcheco-
slovaquie: 30 Kč (5 Kč) — Angleterre: 10 Sh.
(1 Sh.) — Autriche: 5.000 d. ö. (500 d. ö.)

Cene oglasa: cela stranica — 500 din; pol — 280 din.;
četvrtina — 160 din; osmina 90 din.; šesnaestina 50 din.

Svi koji među svojim prijateljima nađu 10 pretplatnika
dobivaju „Zenit“ besplatno.

Oni koji žele biti poverenici neka se izvole pismeno
obratiti na upravu i zatražiti upuće.

Sakupljajte za štamparski fond „Zenita“!!

Knjižari, nakladnici, pisci neka šalju svoja izdanja ured-
ništvu na prikaz ako žele da se o njima vodi računa.
Na knjige i druga umetnička izdanja koja nam ne budu
šiljana, ne ćemo u „Zenitu“ obraćati nikakovu pažnju.
Knjižari van Zagreba ujedno se umoljavaju, da naš ča-
sopis poručuju i preplaćuju, da ga stavljaju na vidna
mesta, da upozoravaju svakoga na najmoderniji i
najnapredniji evropski časopis u Jugoslaviji
i da redovno obračunavaju svaka tri meseca sa 25%
popusta.

„Zenit“ dobivaju samo oni časopisi i dnevници koji nam
šalju u zamenu i redovno oglašavaju svaki naš broj.

OTVORENO I ZAJEDNIČKO PISMO GG.
PRETPLATNICIMA

kojim molimo, da nam odmah putem pošte
izvolite dostaviti pretplatu i zaostatke koje du-
gujete našoj upravi. Primajući i poručujući naš
časopis a bez ikakove naplate činite nam svo-
jom nemarnošću i neuvidavnošću suviše tro-
škove i zapreke.

Uprava „Zenita“ počevši već ovim brojem ne
će nikome slati naš časopis, tko ne udovolji
svojoj pretplatničkoj dužnosti, a u protivnom
izneće imena sviju, koji to za prošlu godinu
nisu učinili.

Uprava „Zenita“

РУСКА
НОВА
УМЕТНОСТ

Z
E
N
I
T

№
16

L'ART
MODERNE
RUSSE

Biće zastupani sledeći umetnici:

ERENBURG-HLEBNIKOV-JESENIN
KUSIKOV-LISICKI-MAJAKOVSKI
MALEVIČ-PASTERNAK
RODČENKO-TAIROV-TATLIN i dr.

Г. Е. ЛИСИЦКИ израђује за ту свеску посвећену
руској новој уметности засебни омот „Зенита“
Уложићемо сав труд да покажемо Југославији
уистину ЖИВУ НОВУ РУСИЈУ и да доприне-
семо баш ми највећи део рушењу „кинеског зида“
који је постављен између нас а против наше во-
ље. Нена песници чине оно, што никада не могу
учинити политичари.

ЉУБОМИР МИЦИЋ

СТОТИНУ ВАМ БОГОВА

„Библиотека Zenit“ бр. 3

СТОТИНУ ВАМ БОГОВА

у штампи

„Библиотека Zenit“ бр. 3

zENIT

№ 14. ANNÉE II.

Уредник и оснивач: Љубомир Мицић

Directeur et Fondateur: Lioubomir Mitzitch

зЕНИТ

Бр. 14. ГОД. II.

РЕЧИ У ПРОСТОРУ*

Фрагменат из књиге у штампи:

„СТОТИНУ ВАМ БОГОВА“

Љубомир Мицић-Загреб

Пијем црну каву као Турчин

а зашто и не би?

Пушимо „македонске“ после експлозије Битоља
та млади смо тек неколико столећа!

Још јуче су нам стршиле главе на коцима
у славу Алаха.

Данас . . .

Све више волемо гајде кукуњешће и кубуре
наших прадедова

Буде су нам сажалне јер ми нисмо Турци
него само

„БАРБАРИ ЕВРОПЕ“

Љубомир Мичић—Загреб

Sehet

auch wir tragen schon Borsalino Hüte.

Wir spazieren gesittet und stolz

durch Paris Berlin London

wir bringen euch unser BalkanHERZ auf der Hand

Fresset!

Immer bleiben wir lebendig.

Man findet uns sogar in New-York Genua und Tokio

wir warten noch dass sie uns Moskau öffnen!

MOSKAU!

Genügt es nicht dass wir in englischen Schuhen spazieren?
Genug!

Herrlich ist euere lateinische Liebe

zur Ausfuhr von Kulturabfällen in die Kolonie der „Wilden“

VOR EUCH HATTEN WIR SCHON ALLES

WAS IHR DURCH UNS HABET

Wehe!

Nur 10 Dinar kann ich für die Hungernden in Russland

geben.

Und ihr?

(Aus dem Manuskript übersetzt von NINA-NA)

Царе Николају баш си глупо и праведно докучао.

На старим мумијама пише гладна Револуција:

ТКО ПРОГУТА ЦАРСКУ КРУНУ

МОРА ДОБИТИ УПАЛУ СЛЕПОГ ЦРЕВА

КОГА ЈЕ ЦАРСКА КРУНА ПРОГУТАЛА

МОРА БИТИ СПАЉЕН

Сигурно Распућин није знао вишу математику

као ни миљуне нове деце

што у маршу певају музику Револуције.

ЈОК!

Не сме се више силовати људе

као девојчице од 9 година

на Малом Калимегдану.

* WORTE IM RAUM

Sprung aus dem Fenster

Franz Richard Behrens—Berlin

Isabel, ich liebe dich! Du heisst zwar Anna, bist aus
Költchenbroda deiner Herrschaft entlaufen. Ich finde dich
am ersten Tage auf der Friedrichstrasse und wir steigen
in ein Hotel. Wir lesen dort den Gesang „Astral“ von
Iwan Goll. Zehn Seiten mit Blut und Himmel, Sehnsucht
und Kraft zum Platzen gefüllt. Zehn Seiten Taylor des
Herzens. Vom schwersten Wort alles Erdenklichen: Wozu?
Es klopft hart an die Tür.

Isabel, je t'aime. Schon hat das einzige Genie in der
Finsternis ungezählter Jugend Frankreich, Jean Epstein in
seinen blühgrünen „promenoir“ den Parisern Astral über-
setzt. Die Isolation der Grenzpfähle ist schrecklich, und
wir wollen doch die Verbrüderung des deutsch-französischen
Volkes. Lateiner ist Form, Stil, Plastik. Epstein ist dazu
absolutes Denken bis ans Ende, geht den Dingen auf den
Grund und schreibt: La Poésie d'aujourd'hui. Un nouvel
état d'intelligence. Du kniest vor der Schönheit dieser
gläsernen Wahrheit, der Reinkristallisation unserer Epoche.
Es klopft heftiger an unserer Zimmertür.
Da wird die Tür gesprengt.

Vor mir der Herr lässt Blechmarke aus seinem Mantel
springen: Kriminalbeamter: Wer ist die Dame? Da springst
du aus dem Fenster und bist sofort tot.

Isabel, dein Name erwies sich als unrichtig. Im Schauhaus
bist du unbekannt.

ПРЕОБРАЖЕЊЕ —

Сергије Јесенин—Москва-Берлин.

1

Облаци лају
небо са златним зубом урличе
а ја зовем и вичем:
блеји о Господе!

На врата раја
куцам:
умотај ти у вело звездано
руску краву.

Моја рука посиже за облацима
у мојој песми кипи олуја.
Небеско млеко
данас тече преко мене.

Твоја грмљавина ужасно прети
чује се ударање крила?
Нова Содома
изгара.

Али јаким кораком без освртања
на воде што шуме
стрмо из црвених двери
излази Лот.

Oj! Ви Руси
рибари света!
Уловисте небо у мрежу сумрака:
Трубите!

Под лопатама олује
виче земља.
Плуг са златном грбачом
разгриза пећине.

Нови сејач
сеје на ораницама:
ново зрно
сеје он.

У високим колима сјајни гост
ближи вам се
кроз облаке крса
његов коњ.

Његова орма
је небо
а прапорци на њему:
Звезде.

(Превео Љ. М.)

12. маја 1922. долетео је авиопланом из Москве у Берлин руски песник Сергеје Јесенин са својом госпоњом плесачицом Ајсадором Дункан. Истог дана састао се збор руског „Дома Уметности“ на коме се око 12 сати у ноћи на запрепаштење појавио С. Јесенин са госпоњом и песником Александром Кусиковом — такође имажиниста. Запевала се „Интернационала“. Плесак и живљук. Јесенин је читао своје песме и рекао: „што нас свисткама не запугаеш, ми привыкли у себя въ России свистать въ четыре пальца. А здѣсь я себя чувствую совѣмъ, какъ на родинѣ“. С. Јесенин такође беше заступан и у 16. броју „Зенита“ који ће бити посвећен руској новој уметности.

Они ће доћи

Ф. Т. Маринети—Милано

Драма предмета

Салон. Запаљен лустер. Отрага лево, врата према врту. На левој страни зида велики четвороуглати стô са шареном прстирком. На десној страни зида фотел са високим наслоном. Десно од фотела четири разноврсне столице и лево од фотела четири разноврсне столице. Фотел и столице насложени су на зид. Чим се дигне завеса види се кроз вртна врата кућни мештар и два лакаја.

Кућни мештар Они ће доћи. Све је спремно (Излази) Лакаји поставе осам столица десно и лево од фотела који почива на свом месту као и стô. Затим одлазе на вртна врата и остају на прагу. Пошто су публици окренули леђа, нагоше се горњим делом тела ван као извирујући посетнике. Једна минута непомичнога мира а онда улети кућни мештар без даха у салон.

Кућни мештар. Нова заповед. Ужасно су уморни. Треба да буде врло много јастука. (Излази) Лакаји излазе кроз десна врата, враћајући се из неког времена натоварени јастуцима. Гурају фотел на сред салона и столице у круг око фотела. Сви наслони окренути су према фотелима. Распоређују јастуке по фотелима и столицама, формирајући такође велике хрпе на патосу.

Лакаји одлазе брзо до вртних врата, вребајући очекиване посетнике и опет окренувши публици леђа као пре. Једна минута непомичног мира.

Кућни мештар, без даха опет улази кроз вртна врата. Нова заповед. Гладни су. Приредите трпезу. Лакаји гурају стô на сред салона. Свуда около фо-

тељи и столице. Затим намештају трпезу. На једном месту ваза с цвећем; на другом сав хлеб; опет на другом осам флаша вина; и опет на другом само једна прибор. Једна столица мора бити тик уза стô. последње ноге стрше у вис као упозорење да је запремљено. Затим још увек одлазе на праг извирујући и нагнувши горњи део тела. Две минуте непомичног мира.

Кућни мештар враћа се трчећи. — Briccatirak atékamé (Излази) Лакаји без икакве промене у поређењу трпезе, брзо односе стô на његово пређашње место. Затим поставе фотел косо пред врата а иза фотела осам столица у једном реду тако да је преко сцене формирана дијагонала. Утрну светло. Сцена је часовито слабо осветљена месечином што долази преко врта. Рефлектор који је скривен на лево у позадини баца на сцену млазове светла, опртавајући на патосу тамне црне сене фотела и осам столица. Рефлектор полагано се окрећући премешта полагано али очигледно своје сене.

Лакаји укочивши се у једном куту очекују с муком и очитом грозом на лицу, како ће столице на заповед фотела напустити салон.

„Le Futurisme“. Превео са француског Љ. М.

Nadrealizam i alogika nove drame

Ivan Goll—Paris

Lako je bilo Aristofanu i Molièru: najjače delovanje polučili su najjednostavnijim sredstvom na svetu: batinama. Mi smo izgubili ovakovu naivnost. Clown u cirkusu i Charlot u kinu dele još šamare; ali to su časovi u kojima se publika najmanje smeje. Pomanjkanje primitivne naivnosti. Ili je tome uzrok naš profinjeni etos? Sigurno u njemu; ali onaj narodni? I u kasarnama je zabranjena telesna kazna: — ali ne u vreme Aristofana i Molièra. Uostalom moderni odrasli čovek mnogo ređe nosi uza se batinu nego revolver. Ali hitac deluje možda manje komično nego udarac batinom. Moderni satiričar mora dakle tražiti nove podražaje. Našao ih je u nadrealizmu i alogici.

Nadrealizam je najjača negacija realizma. Zbilja prividnoga biva raskrinkana u prilog istine postojanja. „Maske“: grube, groteskne kao osećaji čiji su oni izraz. Ne više „junaci“, nego ljudi, ne više karakteri nego goli instinkti. Sasvim goli. Da se kukac upozna mora biti rasporan. Dramatičar istraživalac, političar i zakonodavac. Kao nadrealista postavlja stvari iz dalekog carstva istine koje je on dočuo pošto je prislonio uho na zatvorene stene sveta. Alogika je danas najduhovitiji humor; najbolje oružje protiv fraza, koje vladaju čitavim životom. Čovek govori u svom dnevnom životu uvek samo da stavi jezik a ne duh u gibanje. Čemu toliko govoriti i to sve uzeti kao ozbiljno? Svakidanski čovek je u tolikoj meri osetljiv, da se oseća uvređen za koju god mirisavu reč i baca smrt na vagu iz osвете. Dramatska alogika treba da učini modernim sve naše svakodnevne rečenice da pogodi matematsku logiku i čak dialektiku u njezinoj najdubljij unutrašnjoj lažljivosti. Ujedno će alogika poslužiti, da pokaže deseterostruko bleštanje čovečjeg mozga, koji jedno misli a drugo kazuje. On skače i luta od misli do misli bez i najmanje prividno logične veze. Da pesnik ne bude cmizdravac ni pacifista ni vojnič armade spasa, on se mora pred vama nekoliko puta prekobacati da opet postanete deca. Jer što on hoće: dati vam lutke, učiti vas igrati i onda opet sipati pilovinu satrtih lutaka u vetar.

Radnja drame? Događaji su u sebi toliko jaki, da sami iz sebe deluju. Neki čovek biva na ulici pregažen: doživljava tvrd i neopozivan bačen je u život sveta. Zašto se smrt jednog čoveka naziva tragičnom? Razgovor od pet rečenica s jednom neznankom može biti po tvoju večnost mnogo tragičniji. Drama mora biti bez početka i kraja — kao i sve na zemlji. Ali negde i nekada ipak prestaje — zašto? Ne, život ide dalje, to svako zna. Drama zato prestaje jer ste postali umorni i stari u jednom jedinom satu i jer se istina kao najjači otrov za čoveče srce sme progutati samo u vrlo malim dozama.

Prevod s nemačkog rukopisa. Predgovor drami „Metuzalem“, koja će se izvoditi sledećeg meseca po prvi put u Königsbergu. Glavnu žensku ulogu igra gospođa Claire Goll a dramu inscenira Georg Grosz.

ПУТ У БРАЗИЛИЈУ

В. Пољански—Загреб

Још вреди весели закон статике
Страва у мраку
Канадиан Пацифик сече Америку
Заудара гонореа
Алиагић мисли да су црви паметне звери.

Загреб у Цириху
175
Вертикално руши се кубус времена
Линије свију ствари склапају се у
Јесам
Мислим поћи на море
Страх ме шкорпиона
Веселим се музици оркестриона
Улица пуна олује смрди по муњевини.

Морски пси још се нису опаметили
За катедрама падају драстичне псовке
на пионире новог времена.
Гладио сам данас једној жени ногу
кроз свилену чарапу
Осетих сву лепоту југославенске поезије
пре зенитизма.

Вратио сам се са Гаурисанкара
да у својој соби отпунујем у Бразилију.

VOLEM VOLA ŠIROKIH ROGOVA

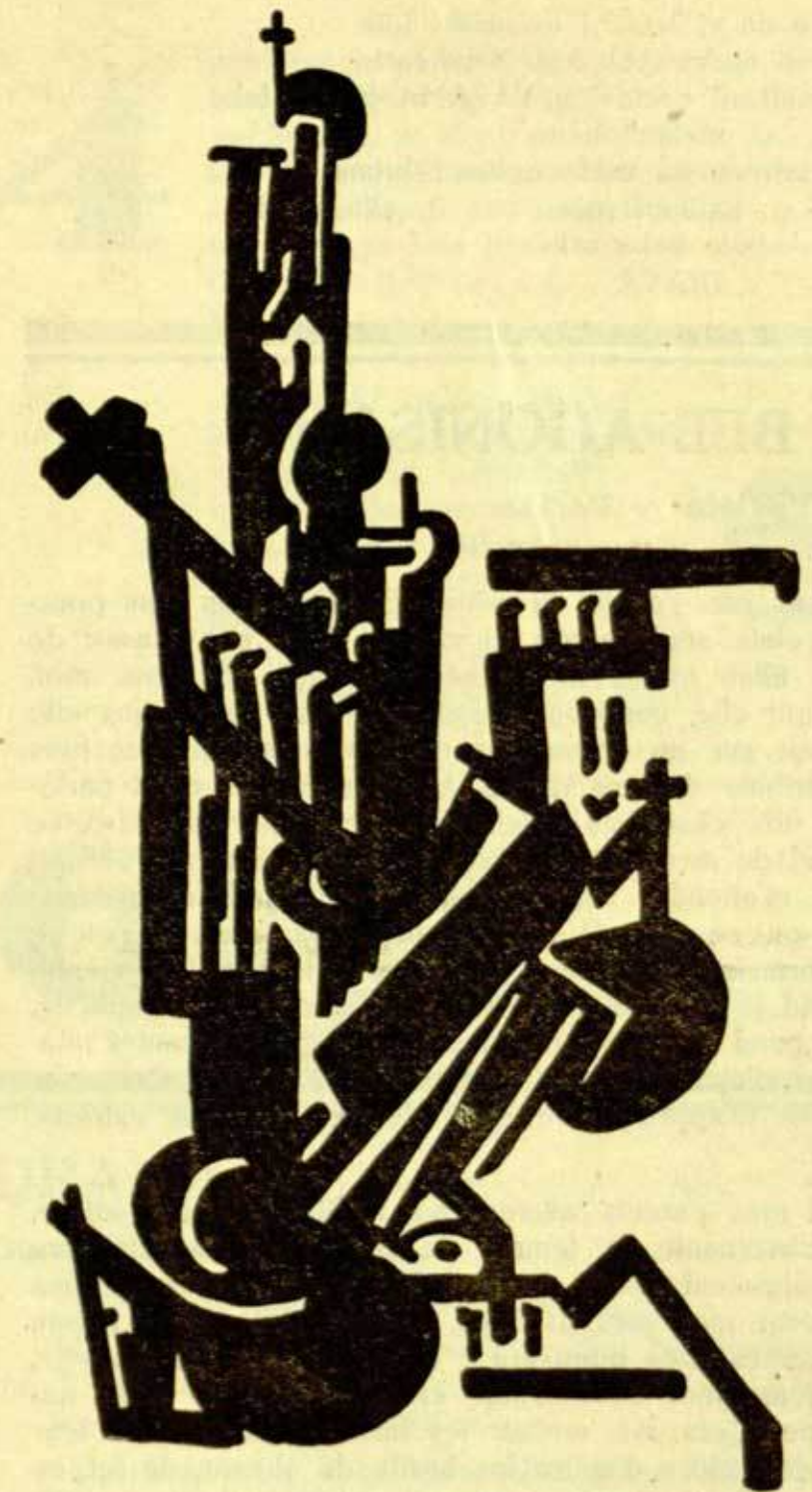
Stevan Živanović — Zagreb

Teraj bre svinje u tor: Što čuješ? Kreću žabe u bari! Nizina se buni jer MOSKVA ne spava. Na Avalu slipa krekeće da mu petu ahilovu! Marijoneta pleše mu po bradi.

Kuda ćeš vole? Batali, vidi ga, pa neće! Neće sunca mi! Golobradi učiniti silan skok! Skok sa seoske pi..sane košulje u teater. Pre toga u blatu zapada do nosa. Ha! Ovaj će u tor. Bogami hoće. Videćeš. Živela Jugoslavija! Tek zamuklo volomukanje. Ta već se rodio BALKANAC

Teraj ga u Mitrovicu nevideo sunca. Ajs! ča! šti! ajs! On ti se smeje u lice vole i peva volem vola širokih rogova (napev nepalvoren) Napred vole! Živeo BALKANAC što na tebi jaši kad si mu se podmetnuo pod jahačnicu! Alaj ti vere vole ti si baš genije! Nije zalud tvoja glava među kupusom odrasla.

PUTOVATI NA SUNCE po žilvernoj metodi. SRUŠITI ga DOLE na tor da se ne širi kuga. Volem vola širokih rogova. Ljubomir Micić prisegao je na Madeiri Raspukla se pacifičespres lokomotiva jer je lože žitom. Mičite se HANIBALI!

Руска црква

Une église russe

1922.

Mester János—Novisad

Kicsusztunk a vicclapok megsavanyodott karikatúráiból és a többi nyomtatványokat felzabálták a riporterek, árvácska virágzik ki most orrlukunkból és a tornácok alól kiröpültek az oszlopok, de ennek se az értelmét, keresd testvérem különben röhögésre csapódik pófád: benne vagy mi Kassák Lajos és Ljubomir Micić árnyéka alá okádtuk bánatunkat szemünk egyglédába csavartuk velük végtelen plusz vagyunk: MA+UT+ZENIT= MI UJ MŰVÉSZEK!

ALHAMBRA

Evgenije Dundek—Zagreb

plešite plešite GORIL VALCER da valcer vi
u crnim frakovima
majmunska NJUŠKA je vaš nejlepší ORDEN
svi zvukovi kao da pipaju naša žuta telesa
gluvi ste ne čujete trublje anđeoske
MUHE u MUHOLOVCI haaaaaaa — jeli sladak
ŠEĆER?
o da vi letite i aviatičari lete
ali muhe ipak nisu aviatičari
satkani cvetovi u VAZAMA mirišu tako
melanholično
sviraču na vašim žutim rebrima
kao na harfi pean pun 0₂ aliteracija
slušajte kako urliče
TRAVA

LE BEL AGONISANT

Jean Epstein — Paris

(fragment)

A douze ans j'allais au cours. Et je ne sais plus pour-
quoi j'étais seul garçon, et si peu, dans une classe de
jeunes filles toutes mes aînées. Edwige eut pour moi,
moi pour elle, beaucoup d'amitié. Durant les leçons elle
dessinait sur nos brouillons des hommes nus avec tous
les attributs de leur virilité. Aux récréations nous parta-
gions nos chocolats qu'elle allait chercher par surprise
au fond de mes poches. Nous rions, et à rien je prenait
de ne m'attendre avec des airs de Sainte-Nitouche aux-
quels on se prenait bien. Nous rions, mais le soir je
m'endormais péniblement. Elles étaient huit, moi neuvième.
Au fond je les préférerais toutes avec une grande simplicité.
Des leçons de danse autorisaient quelques privautés ima-
ginaires. J'étais innocent. Elles aussi d'ailleurs. Cette so-
ciété ne m'apprit guère qu'à pleurer avec une extrême
facilité.

Quand mes parents allaient au théâtre ou en soirée,
ma gouvernante, la femme de chambre et la cuisinière
se réunissaient autour de mon lit. Sur ma demande elles
chantaient mes airs préférés. Les paroles étaient même
entraînantes. Des pompiers y éteignaient, je me rappelle,
courageusement un incendie et sauvaient une vieille pa-
ralytique. Cela me mettait les larmes aux yeux. Je leur
demandais alors d'imiter les bruits du chemin de fer ce
qui me faisait sangloter jusqu'à m'endormir tout à fait
épuisé, tandis qu'on me consolait de ces vices.

D'avance les voyages huit jours me donnaient la fièvre.
A dix ans je lisais le Reichskursbuch sans erreur. Mon
orgueil était de par coeur savoir beaucoup d'horaires
et je me les récitais comme des fables. Des mots m'en-
chantaient. Je fus bien déçu quand le Nord-Express m'ap-
parut sans rien d'arctique et la Friedrichsstrasse sans
Frédéric entre les jambes de qui on passait comme du
colosse de Rhodes. Egypte! Egypte! l'espoir de tout ce
sable m'occupa un long hiver. Ambre que je ramassais
au bord de la Baltique. Un soir de tremblement de terre
je vis le premier film de toute ma vie à Abbazia sur
l'Adriatique. Dans le compartiment voisin une amie que
je trouve bien embellie, me propose de jouer au solitaire.
Alors j'étais insensible à ce beau nom, mais je riais de
la voir rire étendue sur sa couchette. Convoitise. Conquête.
Décrochés les stores remontent automatiquement.

Adieu. En voiture. Tout moi-même pincé sans cri dans
une portière. En voiture. Adieu. Ecorché de poignées de

main, les sifflets m'exécutent de part en part. Midi huit
s'attelle aux cinq cents tonnes de mon chagrin. Adieu.
Je suis prisonnier de l'horaire, condamné à la distance,
privé d'habitudes. Gares. Ponts. Tunnels. Villes! Villes où
j'ai été, où je suis arrivé. A l'aube, dans le couloir du
wagon je me sens sale et froid. Mal au coeur de choses
oubliées. Une banlieue contre les vitres comme une femme
improvisée. Cavalier des rails monotones, ce sémaphore
me donne son rond baiser violet. Et lève un sourcil cyc-
lope. Un cri de locomotive me mord l'oreille. J'ai toujours
aimé les départs. Ce qu'on laisse. Ce qu'on emporte. Je
ferme une porte. Les valises ne sont jamais assez grandes.
Bon voyage!

Villes. La route de Londres à Brighton est belle aux
jours des Bank-Holidays. 92 autos par minute. La Rolls
anguille avec son museau de fille glisse comme un fox-
trott. Dresde est triste. Dimanche le roi de Saxe entend
la messe de dix heures. Et à l'hôtel d'Europe l'ascenseur
était mon jouet préféré. Errant et peut-être perdu. Ce
n'est pas vrai: il n'y a plus de patrie. Quatre coups pour
le chasseur. Faites expédier: Bien arrivé tendresses. On
a mal partout.

Je me rappelle très bien. Sur la plage elle s'assit à côté
de moi, dans son costume de bain et un bras nu. A
travers l'épiderme des fibres reptiles, devinées et elliptiques.
Je ne songeais pas qu'elle était, sauf quelques mailles
d'étoffe, nue et médiocre et une enfant. Comme un pro-
dige une tristesse délicate montait en moi, prodrome
d'éternuement, et me piquait au coin des yeux. Je laissai
tomber mon kodak et envahir de sable son obturateur?
Je crus que j'allais, paralytique, pleurer. Je ne connaissais
pas ce qui m'arrivait. Ma main gauche s'engourdissait.
J'avais faim. Ma bouche se coagulait dans mon visage.
Je sentais le frondement de mes sourcils. Je durcissais
comme une colonne, moi-même, mâle, immobile et inca-
pable de tendre ce doigt qui aurait suffi pour la toucher.
Je lourdisais. Je me gonflais. Je devenais acquéreur.

Le lendemain je reçus d'Italie une carte postale surglacée.
Au dessous d'amants classiques, fleurs et mandoline, on
lisait

IDOLO MIO

Idolo mio! cette tendresse m'éreintait.

C'est si simple. J'aperçus un jour le creux de son ais-
selle qui roussissait comme les brioches de mon enfance,
source d'or au creux de l'épaule. Ebloui jusqu'aux os.
trempé de détresse, je m'étonnais de la voir tellement
immense et si fragile, vénérable et vulnérable, blessé et
trionphante. Elle entraînait en moi comme une lame, et tant
de plaisir me coupait la respiration. Extase taciturne. A
ce moment un mot à dire eût été impossible. Je souris
de douleur, puis restai des heures sans une parole. Je
crus un temps que c'était l'amour.

Plus tard je compris la nécessité sans appel ni fiançailles.
Je n'espérais rien. Une attente de bonheur me berçait
comme une valse de barrière. J'aurais été fier de sang-
loter. Je ne pouvais pas.
Je m'aperçus que je n'avais pas d'amis, pas d'ennemis
non plus. Indifférent, et, pour bien dire, unique. Des sen-
timents inemployés gonflaient la barque sans gouvernail.
Les sentiments fixes, comme chez d'autres les idées, em-
pêchaient de dormir. Je rêvais.

Ma première Sodome bien trop chaste fut enfant de chœur
entre deux messes. L'abbé m'embrassait au front. Des
rhétoriciens en flanelle parfumée de tennis m'assuraient
dans les escaliers d'une bien tendre camaraderie. J'aimais
leurs beaux mouchoirs de soie et cette confiance que je
prenais en eux. Innocent, c'est tout juste si je connus des
lèvres, à côté des miennes, comme un dérivatif.

Il y a de si belles odeurs, parfums mâles.

Alonzo. Alonzo, la promenade en mer, les cadeaux, le
chapeau avec un ruban dont la couleur était une erreur.
Tu n'étais pas triste. Nous ne nous sommes pas embrassés.
Une femme ne peut jamais devenir un homme. Mais toi
je t'ai façonné selon mon dieu. Hélas, les jeunes filles
nous reprennent et il y eut trop de fatigues dans notre
pur amour intelligent.

Il y a de si belles odeurs, de si belles couleurs.

Tennis! Tout est blanc. Les balles rebondissent. Les fla-
nelles sont chaudes. Je suis tendu comme les cordes de
ta raquette et je te renvoie chacun de tes sourires.
Souviens-toi, Nini, et comme je te préférerais à cause de
ce nom ridicule. Souviens-toi de toute cette neige de dents,
de flanelle, de balles et d'asphalte. Précieuse glace par-
fumée au goudron. Par contre nos mains étaient très
chaudes. J'aimais ta température et le tambour de tes
artères.

Certains jours j'avais besoin d'être malheureux. Alors je
naviguais sur les mers bleues des prospectus. Imagine-toi!
Le train-quitte Samarang à 5 heures 52 du matin. Le
lendemain soir on débarque à Batavia, et le boy porte
nos bagages. Tous les hôtels sont de marbre. Le colonel
James Burns qui fit le voyage en septembre 1909. nous
a prévenu des précautions à prendre. La nuit les trains
ne marchent pas et il faut coucher à Maos. A l'Hôtel El
Towar, de la terrasse, on voit le grand Canion du Colo-
rado, la piste du Grand Ange et le désert peint en pour-
pre. Dix dollars par jour. Tonga, Samoa, Fiji, îles des
trois nations merveilleuses. Nous sommes aux portes du
jour. La poésie fait le tour du monde en un quart d'heure.
J'ai vu l'arbre du Capitaine Cook et la maison de Ste-
venson. L'entrée de la grotte du marinier est à quatre
mètres sous le niveau de la mer; il faut nager douze
mètres entre deux eaux, dans- un étroit canal, sans pou-
voir prendre souffle. Une princesse indigène y vécut
plusieurs mois avec son amant.

Apprendre à désapprendre et ce sacré besoin d'être mal-
heureux. Exotisme de seconde main. Il y a aussi Cha-
teaubriand. Je relisais Cynthie: Une vapeur se déroule,
monte et enveloppe l'oeil de la nuit d'une rétine argentée...
Un jour je voulus oublier tout ce que je savais, ouvrir
toutes les fenêtres et dormir à la belle étoile de mes
souvenirs.

Souvenirs, souvenirs, je ne peux plus tous vous nourrir!

ŠEST BÁSNÍ

Adolf Hoffmeister — Praha

miliardář

1

až budu miliardářem
koupím si za vše samou lásku
schovám ji na 7 zámků
a když se potáhne do pole
rozdám ji vojákům

herbáře

květina roste z kořene
stonkem v záračný květ
hle z našeho pohlavi
vyrostla lodyha lásky
a na konci jejím je
křehoučký polibek
jak jsou hezké
na podzim herbáře

2

vějíř

dívka říká
vějířku vějířku zapomnění
ovčák můj větříkem tanečním
kolik je na tobě krásných jmen
tolik mám těžkých hříchů
tolikrát z žeber adamových
udelal pánbůh ženu
a pod každým žebrem je srdce

3

velcí lidé

marinetti je veliký básník
váva je můj veliký přítel
wachsmann je skutečný veliký člověk
k . . . . . je opravdu veliký osel
a také já jsem patrně nějaký veliký
má láska je největší
na světě největší láska

4

noviny

pozor velký úspěch sezony
krásná mimi & bobo výst edník
v žižkově tidi zámečník
otrávil matku své milé
peru vypovídá válku chile
s ručičky k ručičce
jdou světa chvíle
podejte mi ruku příteli
co je kolektivní moudrost globu
vite — li

5

kytička

chtíc nechtie kveteš
na louce pod zahradou
kytičko modrá
jako v srdcích láska
anebo básník ve městě
chtě nechtě

6

DRAMA

Georg Kaiser—Berlin

Drama ist Bedrohung des Zuständlichen.

Die Tat Drama stellt sich in den Nur-Verbrauch
von Vitalität bedrängt den Nur-Verbraucher (den Bürger
— den Geborgenen) unerbittlich.

Die Drama-Tat kann geschehen ohne Willen zum
Angriff — oder geschieht mit diesem Willen.

Die Verschiedenheit liegt nur in der Form, im Stoff
im Urgrund sind beide Vorgänge gleich, da der Drama-
Täter (Dichter) durch seine Leistung die Störung des Zu-
ständlichen bezweckt und erzielt. Die Erschütterung durch
ein Kunstwerk ist Erschütterung des Zuständlichen der
Nur-Verbraucher; sie finden sich besiegt in jeder Pore
und jedem Puls ihrer matten Vitalität. Jedes Dichtwerk
verrichtet eine vernichtende Niederlage der Geborgenen.
Wirkung von Kunst ist so: Demut oder Melancholie beim
Niederschlag.

Angreifer in Bewusstheit auf Zuständliches mit Stoff
und Form des Zuständlichen: Iwan Goll.

Kein Umweg über dekorierte Historie (die kachiert
und schonend schnörkelt) ins Ziel. Dieser Drama-Täter
hantiert ohne Pose und Posa: er bedingt sich vollkom-
mene Handlungsfreiheit nach eigenem Gesetz — wie
solche Freiheit des Unternehmens einer Drama-Tat einzig
würdig ist.

„Über Iwan Goll als Dramatiker“

Franz Bronstert — Hagen i/W Bergarbeiter („der Fels“—Passau)

Umetnost i izložbe u Rusiji

U. L. — Moskva.

Oktober je u Rusiji mnogo toga raspršio; tako i grupaciju umetnika u izložbama.

Ruski futuristi, slikari i pesnici vikali su već prvoga dana Revolucije — iznesite sve na ulicu, donesite kablove s bojama i namažite plotove! (Sve se kasnije u Rusiji pretvorilo u delo. Još sada vire na uglu kod Kuznecovog mosta u Moskvi dve Burljukove slike.) Prema tome mora se smatrati kao prva izložba na svečanosti godišnjice oktobra, kada su na ulicama Petrograda i Moskve organizovane gorostasne slike i građevine.

No vratimo se u unutrašnjost prostora, da vidimo što se tamo zbivalo u toku ovih godina.

Petrograd i Moskva došli su različnim putevima do cilja. Petrograd sa svojom akademijom, svojim spomenicima i perspektivama. Dugo se sakupljalo u nekadanjoj Zimskoj Palati koja je sada postala Palata Umetnosti. Zatim je bila sazvana skupština utemeljača i zastupnika sviju grupa, od ultraakademičara do „saveza mladih“. Još nikada Rusija nije videla jednu tako ogromnu izložbu — više od 3500 raznih brojeva! Bila je vrlo pusta, vrlo mrtva. Zapravo to i nije bila prava izložba već osrednji muzej. Ovde se po prvi put moglo videti čitavo stvaranje Filolonova. A što se tiče ekspresionizma morala je izbleleti cela Šagalova erotika napudranog rokokoa pred silom ovog okamenjenog Skita. Bio je ovde i jedan „clou“: zadnja etapa naturalizma, „predmet“ od Ivana Punia — tanjir (pravi!) koji je bio čavlima (pravima!) pribijen na drvenu dasku (i ta je bila prava!)

Ova je izložba bila posećena od velike množine sveta. U dvorani za primanje bili su održani neobično živi mi-

tinzi i diskusije. Nove ideje bacale se punim rukama u masu. Istodobno bila je u akademiji izložba natečajnih radova za spomenike, modele, gravire i portrete novih vođa u svrhu da se popune prazni i oslobođeni okviri od nekadanjih carskih slika. Sve to trebalo je da služi uspomeni Revolucije. — Neka ovima radovima bude laka zemlja!

Moskva. Crvena kipuća. Ovde se uvek nalazila predstraža ruske umetnosti. Ovde su novi umetnici uzeli u svoje ruke odeljenje likovne umetnosti „Narkomprosa“ i kao jedna od sekcija nastao je centralni izložbeni ured. Taj je trebao organizovati sve izložbe u zemlji. Trebao je voditi propagandu za umetnost a ne njezino tumačenje. Mi ne ćemo ovde kritikovati ove planove, nego pratiti samo što se događalo. U Moskvi bilo je organizovano više od 20 velikih izložaba a mnoge i u celoj zemlji. Ove izložbe trudile su se da pokažu samo produkte nove umetnosti. Otklanjale su svaku retrospektivnost. Stupale su u pravcu protiv najtvrdog otpora. Prva izložba bila je posvećena delima pokojne umetnice Olge Rozanov, koja je obolila za vreme svoga rada na javnim trgovima za oktobarski jubilej.

Ona je bila jedna od prvih u broju mladih ruskih novaka. Nošena visokim intelektom, nadarena najprofinijim smislom za boju, prošla je kubizam, futurizam i suprematizam te kao jedna od najranijih stupila je na put produktivne umetnosti. Bila joj je poverena pregradnja umetničkih obrtnih radiona na osnovi produkcije.

Sljedeće izložbe bile su — već prema svome obrtu — u profesionalnim savezima organizovanih umetnika: slikara, kipara, grafičara i umetnih obrtnika.

Slikari su raspolagali još osim toga jednom federacijom levih. Najznačajnija izložba god. 1919. bila je onih „bespredmetnih“ i „suprematista“. Ovde je bio iznešen rad slikarske umetnosti kao izraz boje, i ovde se postavila zadnja tačka na i. Malevič izložio je belo na belom; Rodčenko crno na crnom. Udalcova, Popova, Kljun goreli su u svim bojama. Ovde je slika kao takova našla svoje savršenstvo. Ovde je bila rođena nova simetrija u kompoziciji. U čežnji za materijom ogrnulo se plamenom najapstraktnijeg idealizma i razoreno je u sebi sve stvarno, da se bude čist za primanje novog predmeta. Ovde se završilo s kompozicijom da se u buduću pređe u konstrukciju. Sljedeća izložba posle Rozanove isto je bila posvećena radovima jednog jedinog umetnika i pokazivala je stvorena dela K. Maleviča za vreme dvadesetogodišnjeg rada. Još ćemo se posebno osvrnuti na ovog velikog umetnika i čoveka, stvaraoца suprematizma, koji je kao vođa jedne čitave generacije sve do kraja prosijavao mladom vatrom revolucionara.

Izložba od 1919. činila je vrhunac „bespredmetnosti“ i obeležava preokret ka novoj stvarnosti. Ovde analitički teži individualista Rodčenko, da skupi razasute boje i nastavlja formu sve do linije koju je Malevič preveo u plohu. Ovde nalazimo neodređenog Kandinskoga, tog Rusiji tako stranoga čoveka. On stoji kao nešto pretpotopnoga — monstrum — pred našim danima organizacije, jasnoće i tačnosti plana. A na drugom krilu grupa sinteze slikarstva, arhitekture i kiparstva. — Ovde je bilo sedam nacrtu za kuću sovjeta koji su bili učinjeni od jednog kipara, dva slikara i arhitekata. Još se nalazilo raznih drugih nacrtu i skica. Još uvek mnogo estetike ali ipak već ruke koje obrađuju živu materiju i koje traže da ulove forme.

Tako su se jasno osećale podzemne sile koje se vežbaju u konstrukciji slikarstva da doskora pređu konstrukciji predmeta. Tim putem išla je stara umetnost slikanja slika i proizvađala stvarne predodžbe o predmetima. Izložba umetnika Šternberga u god. 1922. pokazala je red slika, na kojima su bile krajnim ekonomskim sredstvima polučene predodžbe o čašama, tanjirima, čipkama i slat-

kišima. S visokom kulturom slikanja i obrađivanja s velikom ljubavi. Sve je bilo tako, da je gledalac bio u iskušenju da opipa rukama.

Ujedno sa proširenjem i rešenjem njihovih zadata postalo je mladim grupama umetnika jasno, da stara forma umetničkih izložaba nije više u stanju da sasvim odgovara svojim svrhama. To što je sada pokrivalo stene nije više služilo zadovoljenju gledanja.

Drugi opet išli su na ulicu. Kipar Gabo, slikar Pevsner i Klucis izložili su svoja dela u otvorenom muzičkom paviljonu na Tverskom bulvaru u Moskvi i pričvrstili na gradske kuće svoj „realistički manifest“. Na istom bulvaru velik je promet i uveče autori govore publici u slobodnim skupštinama.

Veći uspeh imao je Tatlin. Uspelo mu je za vreme osnutka sveruskog kongresa sovjeta izložiti u organizovanoj izložbi svoj model za Spomenik Treće Internacionale od 5 metara visine. (Reprodukciju nacrtu toga spomenika doneli smo u „Zenitu“ br. 11/1922. op. ur.) I ovde u sred dvorane državne naklade stajali su kraj modela njegov stvaralac, njegova dva pomoćnika i tumačili poslanicima iz Sibirije, iz Turkestana, iz Krima, iz Ukrajine smisao i svrhu tornjastog spomenika.

Ovaj smer koji vodi do nove forme umetničkih izložaba bio je dalje izgrađen od dve grupe: „Obmohu“ (društvo mladih umetnika) i „Unovis“ (branik nove umetnosti).

Izložbe „Obmohu“ nove su u svojoj formi. Ovde ne vidimo samo umetnička dela koja vise na stenama već u glavnom takova koja ispunjavaju prostor dvorane.

Ovi mladi umetnici koncentrišu u sebi iskustva prošlih generacija, rade dobro, fino osećaju specifična svojstva stvari i konstruišu prostorna dela. Teturajući između tehnike mernika i „besciljne svrhe“ umetnosti da prodru napred. „Unovis“ zahvaća duboko probleme. Ona izrađuje novu metodu. Ona jasno vidi cilj pred sobom i to stvaranje nove simetrije u zidanju stvarnih tela, kao podlogu novoj arhitekturi u najširem smislu ovoga pojma. Ona poznaje granice znanosti i one od umetnosti. Ona zna što se u umetnosti može i mora znati i gde leži ono s onu stranu razuma koje nas vodi s neumoljivom sigurnošću mesečara do traženog cilja.

„Unovis“ stavlja sebi zadatak, da priredi izložbu kao na pr. tehničku: ovde je crvena železna rudača, ovde se dobiva metal, ovde se izrađuje kao ocel, ovde se izvalja za pruge i t. d. Tako se „Unovis“ približava onome što je u našim danima postiglo slikarstvo: kubizmu, futurizmu, suprematizmu. Izložba prikazuje kako se imaju svaliti sistemi konstrukcija koji se realizuju u nama i kako mi opet s njima pristupamo životu. — Na taj način ovde nastupa slikarska umetnost kao predvežba na putu organizovanom sudelovanju života i njezino učenje nije više vezano za učenika da neizbežno mora postati umetnički slikar.

Sve što je ovde postignuto živi dalje u novoj, višoj ruskoj umetničkoj školi. Ovde leži arena borbe za lozinke: „Umetnost u životu“ (a ne van njega) i „umetnost-produkcija“. U nekadanjoj ruskoj akademiji dogodila se jedna od najslavnijih revolucija.

„Вешь“

Макроскоп

Вешь и његов програм. Изашао је двоброј руског часописа за савремену уметност у Русији и Европи под редакцијом Иље Еренбурга и Е. Лисицкога. Часопис је ново изненађење за Европљане и Балканце, који већ неколико година пред затвореним вратима слушају бајке и „црне“ приче о деструкцији, о уништењу, о „умирању Русије“. Дневне новине хране нас одвратним фељтонима хистеричних жена (као што је

Хипиус!) итд. Но међутим „Вешь“ нам доноси широку конструкцију и уверава нас о генију нове Русије толиком снагом, да осећамо часовиту слабост веровања у ишто друго осим Русије. Малаксавамо и у исти час поносимо се, да је Русија на прагу и да ће једина она после револуције испунити овај век којим смо ми сви започели.

„Вешь“ — часопис наदेвропске вредноте потпуно је израз садашње руске уметности: песништва, сликарства, архитектуре филма, кипарства, позоришта, музике, плеса итд. Без кићених речи које само затрпавају и прикривају оно битно, редакција јасно даје следећи програм:

„БЛОКАДА РУСИЈЕ ПРИМИЧЕ СЕ КРАЈУ. Објава „ПРЕДМЕТА“ (Вешь=Предмет) један је од знакова да је почела измена искустава и стечевина, „предмета“ између младих руских и западно-европских мајстора. Седам година одељеног живота показало је, да заједница задаћа и циљева уметности у разним земљама не базира на случају догми или моди него је једно самостално својство зрелог човечанства. Уметност је одсада међународна поред чувања свију својих локалних особина и симптома. Конструктори нове уметности учвршћују сигурне везе између Русије која је проживела највећу Револуцију и Европе са својим бедним радним понедељком после рата. Крај тога они прелазе преко свих разлика психолошке, господарствене и народне врсте. „ПРЕДМЕТ“ је она спојка која веже два суседна стрељачка јарка.

Стојимо на почетку једне велике стваралачке епохе. Наравно је да је још реакција и буржујска тврдоглавост врло моћна у Европи као и у Русији која је изменила своје темеље. Али сви напори старовека могу само успорити конструкцију нових форма живота и заната. Дани разарања, опседања, подковања — леже иза нас. Зато ће и „ПРЕДМЕТ“ имати мало папира на расположењу за добру с епигонима академије. Негирајућу тактику „дадаиста“ који лице првотним предатим футуристима као јаје јајету, држимо за анахронизам. Већ је време да се гради на прочишћеном земљишту. Што је мртво, умреће и без нашег суделовања. За необраћену земљу није потребан програм, ни школа, него рад. Исто тако је смешно као и наивно хтети данас „бацити Пушкина са брода“. У току форма има закона који спајају и мајстори новог доба не боје се класичних узора. На Пушкину и Пусену може се учити, не можда како се оживљују укочене форме него вечне законе јасноће, економије и праве мере. „ПРЕДМЕТ“ не отклања прошло у прошлости. Он позива на стварање савременог у савремености. Зато су нам и мрски непосредни заостаци јучерашњег прелазног дана — симболизам, импресионизам и сл. Оно што је темељно за нашу савременост држимо за триумф конструктивне методе. Ми је налазимо и у новој економији, у развоју индустрије, као и у психологији савремених у уметности. „ПРЕДМЕТ“ ће заступати конструктивну уметност чија је задаћа не живот китити него га организовати. Наш часопис назвали смо „ПРЕДМЕТ“ зато, пошто за нас уметност не значи ништа друго него стварање „предмета“ Тим је означена наша тежња к реализму, тежини, објуму, к земљи. Нека се ради тога не мисли, да ми под предметима разумевамо нарочито предмете за употребу. Наравно је да сматрамо за производе праве уметности и предмете за употребу који су рађени у фабрикама, аероплане или аутомобиле. Ми хоћемо да уметничко стварање није ограничено само на ове предмете за употребу. Свако организовано дело — била то кућа, био спев или слика — све су то сврси прикладни „предмети“, који нису зато да људе отуђују од живота него су звани да придонесу к његовој организацији. Тако немамо ништа заједничкога с оним песницима који у стиховима предажу не писати

више стихove ili sa slikarima koji upotrebljuju sliku kao sredstvo propagande: odreći se slikarstva. Dalek nam je primitivni utilitarizam. „ПРЕДМЕТ“ сматра песничношћу пластичну форму, глуму као ненапожљиву „предмет“. С напетом пажњом пратиће „ПРЕДМЕТ“ међусобне односе између нове уметности и савремености у свим њеним многоврсним формама (знаност, политика, техника, обичаји у. т. д.) Видимо да су разне појаве утецале на занат у току последњих година, које су лежале ван такозване „чисте уметности“. „ПРЕДМЕТ“ ће истраживати примере из индустрије, нове изуме, саобраћајни и новински језик, шпорте, гесте и сл. укратко све оно што долази у обзир као непосредни материјал за сваког свесног и стварајућег мајстора нашег времена. „ПРЕДМЕТ“ стоји једнако далеко свим политичким странкама, пошто он не сарађује на проблемима политике него на уметности. То не значи, да се ми залажемо за уметност која стоји ван живота и која је у принципу аполитична. Напротив! НЕ МОЖЕМО ЗАМИСЛИТИ СТВАРАЊЕ НОВИХ ФОРМА У УМЕТНОСТИ ВАН ПРОМЕНЕ ДРУШТВЕНИХ ФОРМА и како се само собом разуме све симпатије „ПРЕДМЕТА“ припадају МЛАДИМ СТВАРАЈУЋИМ СНАГАМА У ЕВРОПИ И РУСИЈИ КОЈИ СТВАРАЈУ НОВЕ „ПРЕДМЕТЕ“.

Нови колективни међународни стил продукт је заједничког стварања. Сви који имају удела у његовом образовању пријатељи су и суборци „ПРЕДМЕТА“. Грозница грађења како је данас проживљавамо тако је велика, да ће се за свакога наћи посла. Ми не оснивамо секту, ми се не задовољавамо сурогатима за колективност у правцу разних смерова и школа. Ми тежимо да заједно скупимо рад свију оних који су у истину рада жељни и који не желе само живети од главнице прошлих генерација. Онима који нису вики радили него само с уживањем се чудити, онима који само конзумирају а ништа не стварају учиниће се „ПРЕДМЕТ“ досадним и бедним.

Нека се у њему не тражи ни филозофска оријентација ни елегантна пожуа — „ПРЕДМЕТ“ је стварни орган, гласник технике, ценовник нових „Предмета“ и нацрт још неизрађених предмета.

У задушљивој атмосфери бел и искривљене Русије и тусте Европе која дрема чује се бојни зов: ПУСТИТЕ НАПОКОН СВЕ ДЕКЛАРАЦИЈЕ И ПРОТУСЛОВЉА! НАПРЕД! СТВАРАЈТЕ — „ПРЕДМЕТЕ“. Међу сарадницима овог часописа наведен је и Љубомир Мицић.

A Chronache d' Attualità. Pregiatissimi amici e artisti nazionali!

Zenit è perciò rivista internazionale perchè appartiene à tutte le nazioni; perchè attribuisce alla collaborazione di tutti gli artisti nuovi del mondo. Fin' ora non portava poeti italiani (quantunque già due volte venne tradotto nella rivista il Marinetti) per la ragione che fin' ora alcun poeta o scrittore (s' intende che ci corrisponderebbe!) non ci ha rimesso nemmeno un manoscritto. Per qual ragione sono i signori poeti italiani sì grandi signori verso di noi? Possibilmente si tratta di bagatellizzare i „nostri giovani amici slavi“, i quali sono pure consci d' aver pi en diritto sulla collaborazione e creazione d'una coltura e civilizzazione nuova e fuori dei confini della Jugoslavia, che voi conoscete soltanto come „barbara“ i priva di coltura. Noi siamo orgogliosi d' esser „I BARBARI DELL'EUROPA“. Zenitismo ha permessa la balcanizzazione dell' Europa. Per qual ragione l' avanguardia italiana è solamente nazionalista? L. M.

Dada-Jok. Najduhovitija senzacija u našoj zemlji. Zagrebački matoši su smešni i prazni a beogradski vina-veri pobedeni do nogu. „Besni pas“ (tako su ga nazvali u Ijubljani pošto je izašao „Svetokret“) g. V. Poljanski koji tako odlično baca „laso mater božjoj oko vrata“

bacio je u „Dada Joku“ bezbroj lasa oko bezbroj usukanih vratova. Časopis po svojoj opremi je toliko nadmašio sve dosadanje što je kod nas štampano (zasluga ide i štampariju), a po svojoj antidadaističkoj akciji pomoću samog dadaizma zaslužio je g. Poljanski da postane članom bilo koje jugo-akademije i dobije kolajnu „Zenita“ I. stepena za zasluge stečene tim aktom za zenitizam. Danas, kada bi želeli da se najviše smejemo jugoslavenskoj smešnosti i ozbiljnosti, i kada je trbušna pošalina zakrčljala, dolazi „Dada-Jok“ kao osveženje i napad za trbušnu pošalinu koja cikli od smeha i grčeva čitajući samo „Zakonik države Dada-Jok“ u 33 §§.

„Dada Jok“ donosi još zenitističke i „dada“ pesme V. Poljanskoga kao i njegove nadasve uspele „Antidada“ slikarske kompozicije. Zastupan je i Ljubomir Micić sa „dada“ pesmom „Mernamo mernamo“ i dr. kao i Nina Najsa „dada“ pesmom „Jestvenik za Dadu u petak“. Časopis je stilizovan sa mnogo reprodukcija: ban Jelačić, Chaplin, Stolna crkva (na glavi), V. Poljanski, Lj. Micić i t. d. a donosi i reprodukciju slike P. Bauka, koja je sva učinjena od sukna u bojama. „Dada-Jok“ tu sliku naziva „ultra slikarstvo“ kao i autora „najmodernijim slikarom u Jugoslaviji“. Dakle: bacanje samog predmeta na sliku, našlo je i kod nas svog instiktivnog zastupnika. Hoće li P. Bauk nastaviti u smeru stvaralačkog pokazaće najbolje vreme. Za sad vraćamo samo pažnju koju on bezuvetno zaslužio „Dada-Jok“ i s te strane izneo je jedan pozitivan čin koji bi u našoj sredini a bez zenitista ostao za bogzna kako dugo nezapažen. P. Bauk je kao krojač ono isto u nas što i onaj cipelar pesnik u „Mercure de France“, o kome sigurno nijedne novine ne će doneti ni slova iako su donosile članke o francuskom pesniku cipelaru. Ta mi smo kod kuće! Vidimo se svaki dan.

Jubilarni „Ma“. Sveska izašla kao dvobroj i zaslužio je svaku pažnju ukoliko ne pušta maha suvišnim i plitkim eksperimentima. Tehnička oprema je retka i reprodukcije štampane su u nekoliko boja. Od evropskih pesnika i pisaca zastupani su: Kassák Lajos, Tristan Tzara — Ljubomir Micić (s pesmom 13 iz „Zenita“ br. 9 u odličnom prevodu Kovács Kálmána) — Vincente Huidobro — Hans Arp — Blaise Cendrars — Barta Sándor — Albert Gleizes — N. Punini dr., a od skulptora i slikara: Moholy-Nagy — Raoul Hausmann — Kassák Lajos — Lipšic — Picabia — Theo van Doesburg — E. Lisicki A. Gleizes — V. Tatlin i dr. (Nacrt spomenika iz „Zenita“ br. 11/1922.)

Rusko moderno veče. Urednik „Zenita“ je jednim pismom na gđu Mansvjetovu uzeo u zaštitu našeg saradnika g. Ilju Erenburga pošto se kao pesnik nalazio na programu među „pesnicima“ koji nipošto nisu ono što se o njima drži i tako dospeo u rđavo društvo. Od gđe Mansvjetove ne dobismo nikakvog odgovora niti opravdanja (niti smo imali čast prisustvovati bez poziva naše redakcije!) ali zato g. Erenburg, pošto sam ga odmah obavestio, odgovara mi u pismu sledeće: „en verité c'est très degoutant d' être dans un société de Sewerianine et Agnitezew“ (doista vrlo je neprijatno biti u društvu Severjanina i Agniceva) — Jeste li gđo ponovo od samog autora čuli ono što vam je urednik „Zenita“ već pre toga pisao?

Od uredništva. Po nahođenju urednika ovoga časopisa, g. Dragan Aleksić nije više saradnik „Zenita“ (jer to ne može da bude radi nezadovoljavanja temeljnim principima zenitizma) a isto tako i g. Mih. S. Petrov. Sa „Zenitom“ ne stoje više u nikakvoj vezi. Ova izjava je učinjena po nužnosti i na temelju iskustva koje je urednik stekao u prošloj godini sa njihovim pretečama.

Balkanska Banka

dioničarsko društvo

Zagreb, Jelačićev trg broj 25.

Dionička glavica K 200,000.000.— Brzjavni naslov: „BALKANBANKA“. Telefon 8-65, 7-03.

PRIMA uloške na uložne knjižice sa 5 posto čistih.

PRIMA uloške na tekući račun uz najpovoljnije ukamaćenje.

ESKONTUJE mjenice i devize.

IZVRŠUJE burzovne naloge, te isplate na sva tu i inozemna mjesta.

OBAVLJA sve bankovne poslove najkulatnije.

Najbolja, najtrajnija i najsigurnija embalaža

jest onaj ovojni materijal, koji pruža najveće probitke svim strukama, koje razasliju bud kakovu robu, bilo poštom, bilo željeznicom.

Valovita ljepenka

(Wellpappe) u uporabi najjeftinija je embalaža, pruža najveće osiguranje protiv loma staklene robe, boca, jaja i svake ine lako lomive robe. Valovita ljepenka laglja je od svake druge embalaže, prišteduje dakle mnogo poštanskih troškova. Valovita ljepenka dađe se savijati, žilava je, trajna je i otporna, ne krši se dakle prigodom transporta tako lako, kao tanki drveni sandučići. — Nadalje dobavljamo Vam iz mnogobrojnih, strojevima izvrsno opremljenih odjeljenja naše

tvornice kartonaža

sve u obzir dolazeće vrste embalaže od ljepenke i papira: Sve naše proizvode dobavljamo Vam po volji bez tiska ili tiskano u knjigolisku, kamenotisku, jednobočno ili mnogobočno, u najsolidnijoj, najboljoj i najkulatnijoj izradbi, kao što se ovi proizvode već 24 godine kod naše tvrtke:

Kromolitografska tvornica Rožankovski i drug

dioničarsko društvo

Zagreb, Savska cesta 27-29 Telefon 4-86

Utemeljeno 1898.

„GORANIN“

Industrija drva d. d.

Centrala Zagreb

Palača Hrv. Eskomptne banke

Skladišta:

Rijeka i Bakar

Pilane:

Lokve i Crnilug

Kupuje svaku vrst jelove, bukove i hrastove građe.

Prodaje sob. Bakar i cif. svaka luka Sredozemnog mora.

UVOZ

Prodaja svih vrsti
mlinskih strojeva
kao i inih dijelova

J. JIRŽIK
I DRUG

**NOVA
VES
57**

IZVOZ

kupuje i prodaje
sve vrsti žitarica
i t. d. i t. d.

Švicarska tvrtka

veziva, svila, žensko rublje, manufa-
kturna i kratka roba prodaje na veliko

E. Künzli

ZAGREB, Ilica 25 (podrum).

Ulaz kroz Hrvatsku Sveopću Kreditnu Banku

VEREŠ I DRUGOVI

Nakladno i grafičko reprodukciono poduzeće
Zagreb, Marovska ulica 21. Telefon broj 11-78.

Izrađuje:

Klišee, auto- i fototipije, za tisak u jednoj i više boja.
Crteže za reklamu, plakate, etikete, tiskalice.
Dionice i vrijednosne papire.

Centralna eskomptna i mjenjačna banka

dioničarsko društvo

Telefon razvratstva 8-78   Brzojavni naslov:
Telefon blagajne 15-30   **Zagreb, Ilica br. 26. BRODBANKA**
DIONIČKA GLAVNICA K 75.000.000.—,
PRIČUVE PREKO K 22.000.000.—,   ULOŠCI PREKO K 45.000.000.—
PODRUŽNICE: BROD n/S, OSIJEK, DJAKOVO.

Prima uloške za knjižice i u tekućem računu uz najbolji
kamatnjak. Novi ulošci vraćaju se odmah i bez otkaza.
Daje mjenbene i kontokorentne vjeresije, finansira
trgovačke i industrijalne poslove uz najpovoljnije uvjete.
Obavlja sve burzovne poslove, kupuje i prodaje devize,
valute i efekte, izvršava sve naloge brzo i kulantno.

DIONIČARSKO DRUŠTVO

„MERKUR”

Veletrgovina i konfekcija papira
TELEFON 17-95 — **ZAGREB** — ILICA BROJ 31.

Brzojavi: PAPMERKUR

**Bogato skladište
pisaćeg i risaćeg pribora**

„DADA-JOK”

Č
I
T
A
J
T
E

: V. POLJANSKI:

„KINOFON”

Č
I
T
A
J
T
E